

TURYSTYKA KULTUROWA NA OBSZARACH WIEJSKICH WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Małgorzata Matlegiewicz

Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie

Abstrakt. Rozwój turystyki kulturowej na wsi województwa zachodniopomorskiego jest uwarunkowany posiadaniem wybitnych walorów przyrodniczych oraz znaczących zasobów dziedzictwa historyczno kulturowego. Przybywający na wieś turyści poszukują śladów przeszłości, poznają kulturę materialną i niematerialną regionu, zapoznają się z otaczającą przyrodą, nawiązują kontakty z gospodarstwami i ludnością miejscową, uczestniczą w życiu gospodarczym wsi oraz zabawach ludowych i w ten sposób odkrywają urok i atrakcyjność turystyczną regionu.

Słowa kluczowe: turystyka kulturowa, obszary wiejskie, region

WPROWADZENIE

Turystyka staje się jednym z wiodących sektorów gospodarki XXI wieku. Ruch turystyczny na świecie z roku na rok ma tendencję wzrostową. Turystyka i podróże mają istotny wpływ na dochody budżetów państw. Szacuje się, że sektor gospodarki związanej z turystyką generuje około 10% wpływów z podatków.

Polski potencjał turystyczny był znacznie mniej wykorzystywany niż potencjał krajów europejskich. Na rozwój turystyki wpływa wiele unormowań o charakterze ustawowym, w tym dotyczącym ochrony przyrody, lasów, gruntów rolnych, wód, ochrony dziedzictwa kulturowego i budownictwa. Obecnie, podstawowym aktem normatywnym, dotyczącym ładu przestrzennego, jest Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym [Ustawa... 2003]. Szczególne znaczenie dla rozwoju turystyki ma przestrzeń turystyczna, w tym ład przestrzenny, zrównoważony

rozwój, harmonijna całość oraz wymagania krajobrazowe i ochronne. W literaturze przedmiotu można spotkać interpretacje przestrzeni turystycznej, np.: „Przestrzeń turystyczna jest wytworem człowieka użytkującego dla celów turystycznych środowisko geograficzne, które odkrywa i zagospodarowuje motywując to potrzebą wypoczynku, poznania i chęci doznania różnorodnych przeżyć” [Liszewski 2002]. Aby móc efektywnie wykorzystać środowisko naturalne dla celów turystycznych i odpowiednio zagospodarować przestrzeń turystyczną, są potrzebne nie tylko uwarunkowania prawne czy kapitał, lecz także jest ważna wiedza, pomysły, i chęć zrealizowania podstawowych celów.

Wszechstronny rozwój człowieka wiąże się z przemieszczaniem w przestrzeni, poznawaniem świata i ludzi. Turystyka, oprócz wypoczynku i rekreacji, to również: edukacja historyczna, przyrodnicza i estetyczna, poznawanie tajemnic natury i kultury regionów, aglomeracji i zwyczajów zamieszkujących tam społeczności.

W ostatnich latach, zarówno w wielu krajach, jak i w Polsce, coraz większego znaczenia nabiera rozwój turystyki wiejskiej. W Polsce wiąże się to głównie z koniecznością ożywienia gospodarczego i społecznego obszarów wiejskich. Rozwój turystyki wiejskiej przynosi znaczne dochody dzięki atrakcyjnemu krajobrazowi, bliskości szlaków komunikacyjnych, zabytków architektury oraz przebywania w bliskości środowiska przyrodniczo – kulturowego. Polskę zamieszkuje ponad 38 mln mieszkańców, w tym około 38% ludności żyje na obszarach wiejskich i utrzymuje się z pracy w rolnictwie. Polska wieś zachowuje ogromne bogactwo przyrodniczo-kulturowe. Zmiany zachodzące w ostatnich latach wskazują na nowe tendencje rozwoju wsi, zmierzającej do modelu wsi o różnorodnej działalności [Żelazna 2004].

Jedną z atrakcyjnych dziedzin turystyki wiejskiej jest turystyka kulturowa. „Przez wiejską turystykę kulturową rozumie się każdą formę turystyki, w której są zawarte oferty kulturalne” [Jędrzyśiak 2010]. Tak więc wszystkie formy i rodzaje turystyki mają związek z kulturą, gdyż mają kontakt z różnymi wydarzeniami kulturalnymi, wzbogacają wiedzę o nich i satysfakcję z obcowania z nimi. Wpływ ciekawości świata przyczynia się do poznania przez turystów obiektów kultury, wzbogaca wiedzę o dziedzictwie kulturowym narodów, wpływa na poznanie źródeł tożsamości zarówno własnego narodu, jak i narodów sąsiedzkich. Wzajemne poznanie osobliwości narodów prowadzi do integracji cywilizacyjnej między nimi. Na szczególną uwagę w rozwoju wiejskiej turystyki kulturowej zasługuje poznanie i akceptacja wzajemnych, pielęgnowanych przez naród, tradycji ludowych, obrzędów wiejskich, ludowych zwyczajów, co zbliża społeczeństwa, stwarzając dobry klimat do współpracy i kontaktów międzyludzkich.

Każdy region charakteryzuje się pewną odrębnością gospodarczą, społeczną i kulturową. Charakterystyka kulturowa regionu opiera się głównie na wybranych grupach dóbr kultury, takich jak: historia regionu, sztuka, zjawiska życia kulturalnego ludności miejscowej, wartości przyrodnicze, charakterystyczne dla regionu itp.

Celem pracy jest zaprezentowanie atrakcyjności turystyczno-kulturowej regionu województwa zachodniopomorskiego w nawiązaniu do jego rozwoju gospodarczego, który – ze względu na historię tych ziem i położenie nadmorskie – stanowi pewną odrębność kulturową i obyczajową.

CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Województwo zachodniopomorskie jest jednym z najatrakcyjniej położonych województw w Polsce. Zajmuje powierzchnię 22,9 tys. km², co stanowi 7,3% powierzchni kraju. Na terenie województwa zamieszkuje 1,7 mln osób. Stolicą województwa jest Szczecin. Na terenie województwa znajduje się 61 miast i ponad 3100 wsi [Pilichowie 2001]. Województwo zachodniopomorskie jest położone w zachodniej części Polski nad Morzem Bałtyckim i Zalewem Szczecińskim. Na zachodzie graniczy z Niemcami, na wschodzie z województwem pomorskim, natomiast na południu z województwami lubuskim i wielkopolskim, a na północy – przez Morze Bałtyckie – ze Szwecją i Danią. Gęstość zaludnienia wynosi 74 osoby/km². Pod względem administracyjnym województwo jest podzielone na 18 powiatów ziemskich i 3 grodzkie [Rocznik statystyczny 2007].

W klasyfikacji 16 województw Polski, zachodniopomorskie znajduje się na 5 miejscu pod względem wielkości powierzchni. Województwo zachodniopomorskie, usytuowane u wybrzeży Bałtyku, należy do najczęściej odwiedzanych przez Polskich turystów regionów kraju. Od wielu lat posiada ono ugruntowaną pozycję na rynku usług turystycznych. Oferuje wypoczynek w kąpieliskach nadmorskich i nad malowniczymi jeziorami, usługi lecznicze w znanych uzdrowiskach, agroturystykę, sporty wodne i jeździectwo.

Województwo zachodniopomorskie ma doskonale usytuowaną bazę noclegową. Atutem województwa, przyczyniającym się do rozwoju turystyki, jest tranzytowe położenie, które koncentruje część przejazdowego ruchu zagranicznego. Teren województwa jest bardzo zróżnicowany i bogaty w walory turystyczne.

Wzdłuż Morza Bałtyckiego rozciągają się piaszczyste plaże z żółtym piaskiem oraz Woliński Park Narodowy z unikalną roślinnością. W głębi lądu znajdują się liczne tereny zalesione, między innymi: Drawieński Park Narodowy, Cedyński i Drawski Park Krajobrazowy oraz puszcze: Goleniowska, Barlinecka, Wkrzańska i Bukowa. Występują również parki narodowe i ciekawe ogrody dendrologiczne, takie jak Glinna czy Przelewice. Obok pomników przyrody można tu spotkać wiele obiektów zabytkowych, architektonicznych, z których najstynniejsze znajdują się w Kamieniu Pomorskim, Trzebiatowie, Stargardzie Szczecińskim, Kołobrzegu i Szczecinie. W wielu miastach zachowały się średniowieczne mury obronne z XIV i XV wieku, wraz z bramami wjazdowymi do miasta, na przykład Brama Pyrzycka, Brama Myśliborska.

Dla rozwoju turystyki szczególne znaczenie mają szlaki komunikacyjne, zarówno morskie, jak i lądowe. Wraz z dostępem do morza Bałtyckiego poprzez port w Świnoujściu rozwinęła się turystyka morska. Powstały stałe połączenia ze Szwecją i Danią. Ważnym czynnikiem w rozwoju turystyki jest również port lotniczy w Goleniowie. Do głównych atrakcji komunikacyjnych można zaliczyć szosę E28, biegnącą ze Szczecina przez Koszalin do Słupska i Gdyni oraz szosę S3, biegnącą ze Szczecina na południe Polski, tj. do przejścia granicznego w Jakuszycach.

Do najbardziej znanych kąpielisk w województwie należą: Świnoujście, Międzyzdroje, Rewal, Niechorze, Mrzeżyno, Dźwirzyno, Kołobrzeg, Ustronie Morskie, Mielno, Dąbki, Trzęsacz i Darłowo. Województwo posiada również uzdrowiska, do których można zaliczyć: Świnoujście, Międzyzdroje, Kołobrzeg i Połczyn Zdrój oraz ośrodki wypoczynkowe nad jeziorami w: Ińsku, Barlinku, Myśliborzu, Szczecinku, Morzyczynie i Czaplunku. Większość rzek województwa jest wykorzystywanych na spływy kajakowe.

Klimat, jaki występuje na obszarze Pomorza Zachodniego, należy do umiarkowanych. Bliskie położenie Morza Bałtyckiego oraz liczne zbiorniki wodne wpływają znacząco na dużą wilgotność powietrza. Czynniki te oddziałują na temperatury roczne, w których zimy i lata są krótkie i łagodne.

GOSPODARCZA CHARAKTERYSTYKA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

W województwie zachodniopomorskim na obszarach zachodnich dominuje przemysł, natomiast we wschodnich regionach rozwija się rolnictwo. Na Pomorzu Zachodnim gospodarka koncentruje się głównie wokół sektora morskiego. W ostatnim dziesięcioleciu wyraźnie obserwuje się spadek znaczenia rybołówstwa, transportu morskiego i przemysłu okrętowego. Zatrudnienie w gospodarce morskiej spada, a uzyskane wyniki są słabsze od wyników z lat poprzednich. Przeciętne zatrudnienie w rybołówstwie i rybactwie wyniosło w 2001 roku 2072 osób, zaś w roku 2002 już tylko 1618 osób [Rocznik statystyczny... 2003], z dalszą tendencją spadkową.

Stopa bezrobocia, zarejestrowana w 2010 roku w województwie zachodniopomorskim, wyniosła ogółem 15,4%, w tym w poszczególnych powiatach była zróżnicowana w zależności od aktywizacji gospodarczej regionu (tab. 1).

Tabela 1. Stopa bezrobocia, zarejestrowana 30.09.2010 roku w województwie zachodniopomorskim

Table 1. The unemployment rate registered on 30.09.2010 in Westpomeranian voivodeship

Lp. No.	Powiaty w województwie zachodniopomorskim Districts in Westpomeranian voivodeship	Bezrobocie (%) Unemployment (%)
1	2	3
	Województwo zachodniopomorskie (ogółem) Westpomeranian voivodeship (total)	15,9%
1.	Białogardzki	24,0
2.	Choszczeński	24,9
3.	Drawski	24,7
4.	Goleniowski	18,1
5.	Gryficki	20,2
6.	Gryfiński	19,9
7.	Kamieński	20,0
8.	Kołobrzeski	9,7
9.	Koszaliński	22,7
10.	Łobeski	25,4
11.	Myśliborski	15,0
12.	Policki	17,7

Tabela 1 – cd. / Table 1 – cont.

1	2	3
13.	Pyrzycki	25,3
14.	Sławieński	17,6
15.	Stargardzki	19,2
16.	Szczecinecki	24,1
17.	Świdwiński	24,3
18.	Walecki	17,9
	Miasta na prawach powiatu Cities with the status of districts	
	Koszalin	10,5
	Szczecin	9,4
	Świnoujście	6,7

Źródło: Obwieszczenie... [2010].
Source: Obwieszczenie... [2010].

Analizując dane zawarte w tabeli 1, dotyczące wielkości bezrobocia w województwie zachodniopomorskim, należy stwierdzić, że jest ono stosunkowo wysokie. Jest to głównie związane ze złą kondycją przemysłu w ostatnich latach oraz likwidacją Państwowych Gospodarstw Rolnych, występujących kiedyś bardzo licznie na terenach wiejskich województwa zachodniopomorskiego. Sytuacji gospodarczej nie polepsza nawet fakt, że zespół portów Szczecin-Świnoujście funkcjonuje od lat i jest naturalnym korytarzem, łączącym region z portami Zachodniej Europy. Stosunkowo dobrze rozwija się przemysł chemiczny w oparciu o Zakłady Chemiczne „Police S.A.”. Rozwija się również przemysł maszynowy i spożywczy. Z branż przemysłu mineralnego rozwija się dobrze przemysł materiałów budowlanych, silnie związany z miejscową bogatą bazą surowcową wapni, piasków i żwirów.

Mocną stroną zachodniopomorskiego rynku jest produkcja żywności. Jej główni przedstawiciele to: Drobimex-Heintz, zakłady mięsne AGRYF oraz spółdzielnie rolnicze, takie jak np. Agrofirma Witkowo. Produkcja żywności na Pomorzu Zachodnim staje się coraz bardziej atrakcyjną ofertą, głównie dla rynków obszarów przygranicznych oraz dla aglomeracji berlińskiej. Na koniec 2002 roku w województwie zachodniopomorskim było zarejestrowanych 195 tys. podmiotów gospodarczych, z czego 96% stanowiły podmioty prywatne.

Spośród występujących w 2002 roku podmiotów gospodarki narodowej najliczniejsza grupa zajmowała się handlem. Stanowiła ona około 31% ogółu przedsiębiorstw. Procentową liczbę podmiotów gospodarczych poszczególnych sekcji w całości gospodarki narodowej w 2002 roku przedstawiono w tabeli 2.

Istotnym czynnikiem rozwoju województwa zachodniopomorskiego jest rolnictwo. Znaczna część użytków rolnych to ziemie o dobrym i średnim wskaźniku oceny ich rolniczej przydatności. Żyzne i czarne ziemie (np. w powiecie pyrzyckim) są źródłem rozwoju gospodarki rolnej w województwie. Wprawdzie w wyniku likwidacji Państwowych Gospodarstw Rolnych, po 1990 roku, dokonały się znaczące zmiany strukturalne,

Tabela 2. Udział podmiotów gospodarczych poszczególnych sekcji w całości gospodarki narodowej w 2002 roku (%)

Table 2. The share of economic entities in individual sections of the whole national economy in 2002 (%)

Działy gospodarki Economic sectors	Udział w gospodarce narodowej Share in national economy
Handel – Trade	31
Transport – Transport	18
Obsługa nieruchomości i firm – Real estate and business service	15
Budownictwo – Construction	10
Przemysł – Industry	9
Ochrona zdrowia – Healthcare	5
Hotele i restauracje – Hotels and restaurants	5
Pozostałe – Other	7

Źródło: Rocznik statystyczny... [2003, s. 327, tab. 6].

Source: Rocznik statystyczny... [2003, p. 327, Table 6].

które wpłynęły na zubożenie ludności rolniczej w województwie, to jednak na skutek przekształceń własnościowych powstało wiele dużych gospodarstw indywidualnych, które dobrze funkcjonują. Właściciele indywidualni mają w posiadaniu ponad 60% użytków rolnych. O rozwoju gospodarki rolnej w dużym stopniu decyduje wielkość gospodarstw. Przeciętny areal indywidualnego gospodarstwa rolnego na Pomorzu Zachodnim wynosi 18 ha, co znacznie przewyższa średnią krajową, wynoszącą 9 ha. Do najczęściej uprawianych roślin zalicza się: zboża, rzepak, ziemniaki, buraki cukrowe, a także rośliny pastewne. Obok wymienionych upraw dobrze rozwija się sadownictwo i hodowla zwierząt, w szczególności bydła i trzody chlewnej.

Na Pomorzu Zachodnim występują różne surowce mineralne. Ich pochodzenie jest związane z budową geologiczną. Surowce występujące w województwie to między innymi: węgiel brunatny, rudy żelaza, ropa naftowa, gaz ziemny, torf i kreda oraz kruszywa naturalne, takie jak piaski i żwiry.

Wielkim bogactwem województwa jest woda, zarówno powierzchniowa, jak i podziemna. W Pырzycach występują również gorące źródła wody, które wykorzystuje się do ogrzania miasta.

ATRAKCYJNOŚĆ PRZYRODNICZA WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Piękno przyrody i jej wyjątkowa różnorodność stanowi ogromny atut rozwoju turystyki w województwie zachodniopomorskim. Region ten należy do najchętniej odwiedzanych zakątków Polski. Turystów przyciągają liczne kąpieliska i piaszczyste plaże, często osłonięte zalesionymi wydmami oraz mało spotykane wybrzeża klifowe, które

można podziwiać w Trzęsaczu, Niechorzu i Międzyzdrojach. Obok uroczysk nadmorskich turyści mogą znaleźć ciszę i spokój nad licznymi jeziorami, otoczonymi kompleksami leśnymi. Na jeziorach i rzekach rozwija się turystyka wodna, kajakarstwo, żeglarsstwo i sporty wodne. Główne ośrodki to Czaplunek i Szczecinek. W Białym Borze, Nowielicach i Łobzie mieszczą się stadniny koni i ośrodki sportu jeździeckiego.

Prawdziwą perłą przyrody jest Woliński Park Narodowy, zajmujący powierzchnię 19 943,1 ha, w tym 224,5 ha jest objętych ścisłą ochroną [Rocznik statystyczny... 2002]. Prawie 90% powierzchni stanowią lasy, w których mieści się sześć ścisłych rezerwatów, w tym rezerwat żubrów. Występuje tu 1300 gatunków roślin, w tym 16 gatunków storczyków leśnych, 200 gatunków ptaków i wiele gatunków zwierząt.

Wykorzystując charakter rolniczy regionu rozwijają się różne formy wypoczynku na wsi. Turystyka wiejska, agroturystyka, ekoturystyka – to formy turystyki oferujące wypoczynek w bliskości gospodarstw rolnych i ich otoczeniu przyrodniczym, produkcyjnym i usługowym. Rozwój turystyki wiejskiej staje się obecnie wielkim kapitałem regionu. Przyroda, dorobek kultury, zabytki mają wartość ponadczasową. Oferując turystyce wiedzę z zakresu dziedzictwa kulturowego, tradycji ludowej i życia codziennego rozsławiamy i aktywizujemy region oraz przyciągamy nowych turystów. Wieś polska często materialnie uboga, może uzyskać dochody z turystyki poprzez bogatą historię tych ziem, uprzejmość, gościnność i dobrą jakość oferowanych usług, jak sprzedaż, noclegi, wyżywienie, transport, udziału w imprezach ludowych, zwiedzanie regionu oraz organizowanie różnego typu atrakcji sportowych, a nawet rehabilitacji dla osób niepełnosprawnych. O atrakcyjności turystyki wiejskiej może zatem decydować zarówno kultura materialna i niematerialna, jak i stosunek mieszkańców do środowiska naturalnego, jego walorów i bogactwa historycznego regionu. Rozwój turystyki wiejskiej należy dostosować do miejscowych warunków i możliwości.

W województwie zachodniopomorskim, ze względu na duże przeludnienie wsi i brak miejsc pracy, utrzymanie się gospodarstw z działalności rolnej jest mało efektywne. Wykorzystując walory środowiska, można stworzyć wiejską przestrzeń turystyczną i rekreacyjną na bazie wolnych zasobów siły roboczej i wolnych zasobów mieszkaniowych.

Do najbardziej atrakcyjnych obszarów na terenie województwa zachodniopomorskiego zalicza się [Problemy turystyki... 2008]: wybrzeże morskie wraz z jego walorami, bogactwo pojezierzy (Drawskie, Ińskie, Myśliborskie i Wałeckie), Dolinę Odry wraz z rozlewiskami, które tworzą cenne obszary ekologiczne i krajobrazowe, pozostałe wody śródlądowe, Zalew Szczeciński oraz ciekawe formy przyrody wysp morskich Wolin i Uznam, lasy i tereny chronione (obszary chronionej przyrody), zabytki architektury i obiekty chronione, świadczące o wysokim dziedzictwie kulturowym regionu oraz szeroki potencjał uzdrowiskowy województwa.

DZIEDZICTWO KULTUROWE ATRAKCJĄ TURYSTYCZNĄ WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Dziedzictwo kulturowe jest nierozzerwalnie związane z rozwojem społeczno-gospodarczym narodu, jego kulturą i przyjętym systemem wartości, jakim kieruje się społeczeństwo na danym etapie rozwoju. Rozwój społeczeństwa dokonuje się równocześnie

z życiem kulturowym, związanym z różnymi wydarzeniami w życiu ludności zamieszkującej dany region. Wraz z życiem narodu krajobraz kulturowy regionu podlega ciągłej ewolucji. Powstają nowe budowle architektoniczne, zmienia się sposób życia i zainteresowania ludności, tworzy się nowy, charakterystyczny dla regionu folklor. Czynniki te stanowią obraz i charakterystykę kulturową określonej epoki.

Rozwój turystyki kulturowej wynika z potrzeb i zachowań człowieka, opartych na zainteresowaniu dziedzictwem kulturowym określonego regionu i narodu. Zainteresowanie turysty dziedzictwem kulturowym województwa zachodniopomorskiego wynika z bogatych zasobów kulturowych regionu, będących dziełem człowieka, utworzonych na przestrzeni wieków. W województwie zachodniopomorskim istnieje wiele ciekawych atrakcji turystycznych, obejmujących budowle architektoniczne, wiejskie i miejskie zespoły pałacowo-parkowe, muzea, architekturę sakralną, w tym zabytkowe kościoły oraz obiekty kultu religijnego, jak np.: pomniki, cmentarze czy też przydrożne kapliczki, zamki książęce i rycerskie, klasztory średniowieczne, średniowieczne mury obronne, wiejskie zabudowania, stwarzające możliwość adaptowania dla potrzeb działalności turystycznej. Ponadto w województwie występują zabytki techniki, w postaci: latarni morskich, zabudowań portowych, budynków i budowli kolejowych, młynów wodnych, elektrowni wodnych, cegielni, wiatraków oraz zabytki militarne. Obok średniowiecznych murów i zamków obronnych, na terenach nadmorskich występuje wiele fortyfikacji szwedzkich i pruskich oraz bunkry i obiekty wojskowe z czasów drugiej wojny światowej, np. wyrzutnie rakietowe V-2 i V-3.

Istotnym czynnikiem dla rozwoju turystyki na terenie województwa są urokliwe drogi krajobrazowe, leśne obiekty i ścieżki o charakterze wypoczynkowym i edukacyjnym. Stan rejestru zabytków województwa zachodniopomorskiego w 2007 roku zawierał następujące obiekty kultury [Problemy turystyki... 2008]: 45 układów urbanistycznych, 75 zespołów urządzeń przestrzennych, głównie obronnych, wiele układów komunikacyjnych i portowych, 3045 obiektów architektonicznych, obejmujących kościoły, kaplice i zamki, pałace i dwory oraz działa fortyfikacyjne, 884 obszary parkowe i cmentarze (np. Cmentarz Centralny w Szczecinie – obszar parkowy i cmentarny liczący 156 ha, trzeci co do wielkości w Europie), 110 obiektów przemysłowych (np. dworce kolejowe, magazyny portowe, elektrownie wodne, stare cegielnie itp.), 381 obiektów architektonicznych, obrazujących dzieje osadnictwa na przestrzeni wieków, 20 muzeów, między innymi w: Szczecinie, Stargardzie Szczecińskim, Koszalinie, Kołobrzegu, Międzyzdrojach, Cedyni, Darłowie, Wałczu, Wolinie, Myśliborzu, Kamieniu Pomorskim oraz wiele pomników upamiętniających zasłużone dla regionu postaci lub zdarzenia.

Barwna kultura regionu jest świadectwem bogatej historii tych terenów. Różne koleje losów społeczeństw, zajmujących te tereny, wywarły wpływ na ukształtowanie odrębności regionu pod względem gospodarczym i kulturowym. Ścieranie się wpływów zachodnio-europejskich, skandynawskich i polskich spowodowało, że wizerunek zewnętrzny miast województwa był ukształtowany przez kulturę sąsiadujących z nim krajów. Architektura i budowle również nawiązują do modnych trendów na zachodzie Europy. Rozwiązania komunikacyjne, np. Plac Grunwaldzki w Szczecinie, powstały na podstawie wzorców układów komunikacyjnych w Paryżu.

Nieprzemijające wartości kulturowe regionu, w połączeniu ze wspaniałymi walorami krajobrazowymi, stanowią podstawę rozwoju turystyki. Odpowiednio zaprezentowana baza turystyczna staje się atrakcyjnym towarem, przyciągającym turystów zarówno do miast, jak i do korzystania z turystyki wiejskiej.

Wieś województwa zachodniopomorskiego, po przemianach społeczno-gospodarczych lat dziewięćdziesiątych XX wieku, obok działalności rolniczej, rozszerza ofertę usług turystycznych, przyciąga turystów ciszą, spokojem, dobrym klimatem i dobrą przyjazną atmosferą oraz dobrą kuchnią regionalną. W celu popularyzacji turystyki wiejskiej w regionie są organizowane różne imprezy folklorystyczne, targi, festiwale muzyczne, chóralskie i sportowe. Do najważniejszych wydarzeń kulturalnych można zaliczyć między innymi: Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej w Kamieniu Pomorskim i Koszalinie, Festiwal Pieśni Religijnej Cecyliada w Szczecinie, Festiwal Pieśni Chóralskiej w Międzyzdrojach i w Szczecinie, Festiwal Młodzieży Studenckiej „FAMA” w Świnoujściu, Festiwal Wikingów w Wolinie, Targi Rolnicze w Baszkowicach, Pyrzyckie Spotkania z Folklorem, Iński Festiwal Lata Filmowego, Interfolk w Kołobrzegu, prezentacje regionalnych potraw i zwyczajów ludowych w różnych gminach województwa.

Do uprawiania sportów jeździeckich zachęcają wyspecjalizowane ośrodki: np. w: Łukęcinie, Łobzie, Nowielicach, Grzęcinie, Płocinach i inne. Dużą popularnością cieszą się aukcje koni w Łobzie. Sympatykom gry w tenisa są oferowane dobrze utrzymane korty, między innymi w: Szczecinie, Goleniowie, Międzyzdrojach, Świnoujściu, Trzęsaczu i wielu innych miejscowościach województwa zachodniopomorskiego.

Dużą popularnością i zainteresowaniem turystów cieszą się pola golfowe w: Kołczewie, Łukęcinie i Baniach. Interesującą ofertą województwa są wspaniałe tereny łowieckie w gminach: Mieszkowice, Banie, Trzcińsko Zdrój, Kozielice, Suchoń, Przybiernów i w innych gminach zasobnych w lasy.

Dobry, łagodny klimat sprzyja rozwojowi wypoczynku i lecznictwa uzdrowiskowego np. w: Świnoujściu, Międzyzdrojach, Łukęcinie i Kamieniu Pomorskim. Rozwojowi turystyki sprzyja także dobrze rozwinięta infrastruktura turystyczna, co lokuje województwo w grupie najlepiej przygotowanych do turystyki regionów Polski. Baza noclegowa i gastronomiczna charakteryzuje się najlepszą jakością.

Istotnym uzupełnieniem oferty turystycznej województwa jest turystyka wiejska, agroturystyka, ekoturystyka. Organizatorzy turystyki wiejskiej mają możliwość rozszerzenia oferty dla turystów o turystykę kulturową. Coraz częściej turyści interesują się kulturą wsi i swój pobyt na wczasach pragną połączyć z poznaniem folkloru, historii zabytków, legend i bogactwa tradycji. Ponadto turysta zaczyna cenić wypoczynek w oddaleniu od zgiełku znanych i popularnych miejscowości wczasowych. Mniej zaludnione wiejskie zacisza przyciągają turystów gościnnością mieszkańców, ciszą, piękną przyrodą, znakomitą jadłonią ludową oraz możliwością poznania ludności, jej życia, historii i zwyczajów. Kultura jest wielkim kapitałem turystyki wiejskiej. Wzbogaca ona ofertę turystyczną dla gości chcących skorzystać z uroków wypoczynku w gospodarstwach wiejskich.

W rozwijaniu turystyki kulturowej na uwagę zasługuje również współpraca transgraniczna województwa zachodniopomorskiego. W ramach Euroregionu Pomerania z siedzibą w Szczecinie, w skład którego wchodzi przygraniczne prowincje Niemiec, Szwecji, Dani i Polski, została nawiązana współpraca gospodarcza i kulturowa pomiędzy członkami Euroregionu. Odbywają się wspólne imprezy folklorystyczne zespołów tanecznych i chóralskich, poprzez spotkania są poznawane zwyczaje i tradycje regionalne. W działalności regionu promuje się doświadczenia i osiągnięcia gospodarcze państw członkowskich. Na skutek bliskich kontaktów pomiędzy uczestnikami Euroregionu, rozwija się współpraca gospodarcza, przenikają się kultury, tradycje i obyczaje sąsiadu-

jących społeczeństw, rozwija się turystyka kulturowa, tworzą się nowe przyjaźnie i więzi sąsiedzkie.

PODSUMOWANIE

Województwo zachodniopomorskie dysponuje dużym potencjałem turystycznym i rekreacyjnym, wynikającym z położenia geograficznego, istniejących walorów przyrodniczych i zasobów dziedzictwa kulturowego oraz licznych starych historycznych obiektów architektury dworskiej i sakralnej.

Występujące w województwie walory turystyczne przyciągają turystów i wpływają na rozwój turystyki kulturowej zarówno w miastach, jak i na obszarach wiejskich. Bogata oferta turystyczna władz lokalnych i ludności miejscowej powoduje wzrost zainteresowania regionem. Turyści przyjeżdżają głównie tam, gdzie otrzymują dobrą informację o usługach i mają zapewnione godziwe warunki pobytu. Potencjał kulturowy nie jest jeszcze dostatecznie wykorzystany do promocji atrakcyjności regionu, ale odpowiednio przygotowany przez władze regionalne, może stanowić poważny kapitał w rozwoju gospodarczym i społecznym województwa.

LITERATURA

- Jędrzyak T., 2010. Wiejska turystyka kulturowa. PTE, Warszawa.
- Liszewski S., 2002. Przestrzeń turystyczna i osadnictwo turystyczne. W: Kompendium wiedzy o turystyce. Red. G. Gołębski. PWN, Warszawa.
- Obwieszczenie Prezesa GUS z dnia 30.09.2010 r. w sprawie przeciętnej stopy bezrobocia na obszarze powiatów województwa zachodniopomorskiego. 2010. www.stat.gov.pl.
- Pilich M., Pilich P., 2001, Polska – ilustrowany przewodnik. Wyd. Sport i Turystyka, MUZA S.A., Warszawa.
- Problemy turystyki i rekreacji. 2008. Red. M. Dutkowski. Wyd. Uniw. Szczec., Szczecin.
- Rakowski D., 2008. Czynniki rozwoju turystyki wiejskiej w województwie zachodniopomorskim. W: Problemy turystyki i rekreacji. 2008. Red. M. Dutkowski. Wyd. Uniw. Szczec., Szczecin.
- Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego. 2003. GUS, Szczecin.
- Rocznik statystyczny. 2007. GUS, Warszawa.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska. 2001. Dz. U. Nr 62, poz. 627, art. 3, pkt 50.
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. 2003. Dz. U. Nr 80, poz. 717, art. 2, pkt 1.
- Żelazna K., 2004. Turystyka – alternatywą czy koniecznością rozwoju obszarów wiejskich. W: Turystyka w rozwoju regionalnym. Red. I. Sikorska-Wolak. SGGW, Warszawa.

THE CULTURAL TOURISM IN THE RURAL AREAS OF WESTPOMERANIAN VOIVODESHIP

Summary. The development of cultural tourism in the rural areas of the Westpomeranian region is conditioned by possession of distinguished natural value, as well as significant

historical and cultural heritage resources. Tourists who come to the village looking for traces of the past, learn the material and immaterial elements of the regional culture, become familiar with its natural environment, interact with the farms and the local population, participate in the economic life and folk events in rural areas, and thus discover the charm and tourist appeal of the region.

Key words: cultural tourism, rural areas, region

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 13.04.2011

Do cytowania – For citation: Matlegiewicz M., 2011. Turystyka kulturowa na obszarach wiejskich województwa zachodniopomorskiego. J. Agribus. Rural Dev. 2(20), 65-75.